

КИР БУЛИЧОВ
НЕ МЕСТИ ПРЕДМЕТИТЕ,
ВЯЧЕК!

Превод от руски: Александър Кючуков, 1981

chitanka.info

1

Майката дойда да изпрати Вячеслав на летището и се държеше коректно. Вячек се страхуваше не от сълзи, не от тревожни думи, а от указания, неадекватни в къщи, които тя можеше да изложи тук, пред групата туристи, които все още се разглеждаха един друг, избирайки си партньори и приятели за времето на пътуването до Англия.

Майката държеше в ръка сгънато списание със заглавие на латиница, понеже винаги помнеше, че трябва да прави впечатление на делова, съвременна и умна жена. Всичко това се разбираше и така от пръв поглед, списанието беше излишно.

Вячеслав проследи погледа на майка си. Особено си патеха от него жените, една от които, слабичка шатенка, майката просто пронизваше с погледа си.

— Помислих си — произнесе майката — за тази лекота, с която се завързват в наши дни интимни отношения между младежите. Имах случай да видя на Южния бряг на Крим, как външно порядъчни момичета биват овладени от някаква специфична курортна настървеност. Не, не съм лицемерка...

Шатенката беше сресана на прав път и напомняше на Вячек момичетата от времето на Пушкин. Думата „настървеност“ никак не й отиваше.

— Не ме ли слушаш? — попита майката. — Да не си забравил ключа си? Може да се случи да бъда на конференция, когато се върнеш.

Фразата беше предназначена за аудиторията и казана твърде високо. Аудиторията не й обърна внимание.

2

Люда работеше в една библиотека, беше по-млада от Вячек с тринадесет години и в началото на задграничното пътешествие я смущаваха плахите знаци на внимание от страна на старшия икономист. Може би, дори не самите знаци, а иронията, с която се отнасяха към тях околните.

От смущение Люда се държеше с Вячек сухо и официално, докато веднъж в автобуса не започна разговор за книгата на Маркес и Вячек в спора се оказа съюзник на

Люда. А скоро у Вячек се откриха две достойнства, заемащи връхните степени по скалата на моралните ценности на Люда: Той беше добър и начетен. Люда престана да го отбягва.

А Вячек бе овладян от непривична словоохотливост. Искаше му се Люда да знае за него всичко, започвайки със спомените му за ранното детство. Той не се досети веднага, че стана така, защото Люда беше идеална слушателка, заинтересована и благосклонна.

И нищо не предвещаваеше (така се струваше на Люда) каквито и да е промени в техните спокойни отношения.

Една вечер те стояха по брега на Темза. Зад гърба им гледаха накриво печалните „граждани на Кале“ с един голям градски ключ за всички — творение на великия скулптор Роден. Темза не беше широка, точно както си я бяха представяли, а на другия бряг се бяха проточили зданията от пощенските картички, купени от Вячеслав още на летището.

— Вие не сте омъжена? — попита Вячек неочаквано за себе си.

— Размислих — каза Люда. — Той е добър човек, но ние имаме съвсем различни интереси.

Вячек помисли с тъга, че Люда е още много млада и затова може да съди и решава така категорично. С възрастта животът се усложнява.

— Навярно, не следваше да задавате такъв въпрос — каза Люда.

— Защо?

— Това е намеса в личния ми живот — Люда изведнъж се усмихна и добави: — Вижте, какво смешно параходче! Колко е старо. Аз нали не ви питам защо не сте женен.

— Това не е тайна — каза Вячек, любувайки се на нейния строг, ясен профил. — Аз съм свикнал да живея с майка си.

Люда се обърна към него и тънките ѝ високи вежди се повдигнаха учудено.

— Разбирате ли, мама не си представя живота иначе. Отдавна се е разделила с баща ми, аз съм ѝ единственият син, единственият истински близък човек.

— А по-нататък? — неволно зададе въпрос Люда. Не ѝ се искаше да разпитва Вячек.

— По-нататък? — Вячек сви рамене. — Не зная.

— Знаете ли, какво мисля? — като помълча, каза Люда. — Вие, сигурно, никога не сте обичал всеотдайно. А ако това се случи, майка ви ще трябва да се примири.

— Съмнявам се — каза Вячек. — Мама никога не се е примирявала.

През последната нощ в Лондон Вячек започна да пише стихове. За да не събуди Завадовски, живеещ с него в една стая, Вячек отиде в банята, където търсеше римите, седейки на емайлирания перваз и опрял гръб на горещата тръба. Като напук, Завадовски се събуди посред нощ и сънен нахълта в банята. Пижамата на Вячек беше широко разкопчана, оголвайки корем като възглавница, гърди, гладко преминаващи в закръглени рамене. Вячек не се опомни веднага. Дебелите му пръсти като крила иа синигер, запазващи малките от ястреб, се мятаха по листата на тефтерчето.

Завадовски, въпреки клетвените обещания, не се сдържа, още на другия ден сподели своето откритие с останалите. През обедна Мария Петровна, която не обичаше Люда, помоли Вячек да прочете стихове. Вячек стана от масата, без да дояде десерта си, а Люда, като разбра за какво се отнася, тихо заплака и също стана. Завадовски съжали, че забърка тази история. Люда намери Вячек е бара на хотела, където той беше изхарчил половината от валутата си за три чаши уиски.

Това произшествие измени отношението иа Люда към Вячек. Не толкова поради самия факт — поетичните упражнения на старшия

икономист, макар че това я поласка, колкото за това, че Вячек пострада и беше унижен заради чувствата си към нея.

Вячек заподозря в поведението на Люда съжаление, а майка му винаги го беше учила да отхвърля това чувство като позорно. Но тъй като през оставащата една седмица цялата група бе обхваната от навика да се грижи за тях и винаги се получаваше, че те се оказваха на съседни места в автобусите, или на масата, Вячек се носеше, почти без да се съпротивява, в бързия и сладостен поток на странен застой.

3

Те се разхождаха вечер в Ливерпул, град, непредназначен за романтични разходки, затворен и зает със собствените си работи и поради това, че другите не се интересуваха от тях, чувствуваха душевно родство, рядко даже за хора, които отдавна се познават близко.

И изведнъж Вячек усети приближаването на това чувство.

Той не беше сигурен, правилно ли го е познал, защото у него в този момент живееха дружно толкова различни чувства, че даже пръстите му трепереха. Но признаците съвпадаха. Същото състояние на еуфория, щастливо безразличие и гъделичкащо предчувствие, че след минута, час, ден, всичко ще бъде също толкова хубаво. Или още по-хубаво.

— Аз и сега бих могъл нещо да извърша — каза тържествено Вячек.

Люда не отговори. Но спря неочаквано. Те стояха пред витрина, в която се извиваше изтощена девойко в норкова шуба, любувайки се иа изящните си, умело лакирани гипсови пръсти. Небето над улицата беше зелено и на Вячек изведнъж се стори, че те са във водата, а Люда е русалка, тъжна и беззащитна.

— Зная — каза Люда. — Разбирам ви.

— Не, аз не за това — на Вячек много му се искаше Люда да го разбере правилно. — Аз говоря не въобще, а за едно особено чувство. Мама даже искаше да ме води на психиатър.

Люда повдигна вежди. Вячек се смути и неочаквано попита:

— Бихте ли искали такава палто?

— Не — каза Люда, все още гледайки Вячек в упор. В зениците й се отразяваха искри — светлините иа рекламите. Люда докосна ръката му и Вячек замря, боейки се да не изплаши пръстите й.

— Ти знаеш — каза той много тихо, — с мен става така при емоционален подем. — Вячек с другата ръка свали очилата си и ги пхна в горния си джоб. Люда прибра ръката си.

— Защо си свалихте очилата? — попита тя.

— Очилата? А, да. — Очилата веднага се върнаха на мястото си.

— Защо?

— Имахте такъв вид, като че ли искате да ме целунете.

— О, не, в никой случай. — побърза да отговори Вячек.

— Не съм го и помислила — строго каза Люда.

Той забрави нещо. Нещо се изгуби през тези минути. И на само у него, у Вячек, но и у Люда. Тя каза:

— Късно е вече. Време е да се прибираме в хотела. Връщаме ли се?

Вячек трябваше да каже „не“, защото във въпроса нямаше увереност и желание за връщане. Но той послушно кимна с глава и те тръгнаха към хотела.

— А защо ми разказахте за психиатъра? — след пет минути изведнъж попита Люда. И Вячек, който мислеше, че Люда му се сърди за това, че едва не я целуна на улицата пред витрината, се зарадва на въпроса.

— Мама много иска да бъде солиден — каза той. — И когато тя научи, че мога да постъпвам така с вещите, се изплаши, че това е ненормално.

4

Тогава, преди две години, той взе последния си кандидатски изпит и времето беше много хубаво. Дори такова съчетание понякога е достатъчно човек да бъде щастлив. Вячек се връщаше в къщи и разбираше, че е всесилен. „Сигурно бих могъл да летя“ — си каза той, завивайки в пресечката. И даже вдигна ръце, като че да опита, но ръцете му прорязаха въздуха и се върнаха на хълбоците. Не, да лети той не можеше. И тогава той видя кибритена кутийка, лежаща на тротоара на три крачки. Спря се, защото новата му сила беше по някакъв начин свързана с тази кутийка. Кутийката беше бяла с червен надпис „Гигант“. Трябва да се махна кутийката от тротоара, разбра Вячек, но да отиде до нея и се наведе беше твърде просто. Тогава той заповяда на кутийката да се махне от пътя. Кутийката не искаше да се подчини. Наложил се да се напрегне и дори да си свали очилата, които му пречеха да заповядва. Борбата с кутийката продължи две минути и минавачите с учудване поглаждаха високия прегърбен мъж, който стоеше на тротоара, вперил поглед в някаква точка отпред и извършващ неволни движения с тялото си. Кутийката беше готова вече да се подчини, но в този момент вървящото насреща момченце я подритна с крак и тя отлетя встрани. Вячек проследи с очи полета на кутийката и изведнъж усети, че лишена от опора, тя е сега в неговата власт — той я прехвана във въздуха с поглед и я застави да промени посоката на полета си и да се спусна в кошчето за боклук, стоящо до стената на къщата.

— Ето на — каза той на момченцето, но то не го чу.

— Мамо — каза той, като се прибра, — открих в себе си рядко свойство.

— Какво стана с изпита? — попита майката. — Вече два пъти звънях в института, но в катедрата никой не се обажда. Учудващо лекомислено отношение към своите задължения.

— С изпита всичко е наред. А какво мислиш ти за управляването на предмети от разстояние?

Майката целуна Вячек по челото, за което даже не му се наложи да се навежда — та бяха с майката еднакви на ръст.

— Същността иа твоята специалност — каза тя, тръгвайки към кухнята да стопли обяда, — икономиката, се заключава в умението да се управляват предметите от разстояние. Властта над производителните сили на обществото...

— Аз мога да премествам предмети с мисълта си — каза Вячек. — Искаш ли да ти покажа?

Все още не го напускаше вълнението от щастливото свойство, каращо сърцата му да се свива и изискващо незабавни действия.

— Ти се вълнуваш? — попита майката. — Разбира се, изхабил си много нервна енергия.

— На улицата видях кибритена кутийка — каза Вячек. — На три метра от мене. И аз измених посоката иа нейния полет.

— Вячек! — каза майката. — Къде стои елениума?

— Мамо!

— Знаеш как ме безпокои психическото ти състояние. Именно психическите отклонения вяха първопричина за скъсването ми с баща ти.

Вячек въздъхна. При баща му, доколкото знаеше, с психиката всичко беше наред. Баща му имаше друго семейство, две деца, пращаше поздрави на Вячек за всеки празник и подаръци за рождения му ден. Щастливото състояние постепенно се изпаряваше. Майка му шумолеше в аптечната, търсейки елениума. Вячек се опита да повдигне кибритената кутийка, лежаща на печката, тя тропна, помръдна се, но не се повдигна.

— Телекинезата е отречена от науката — каза майката, разкъсвайки целофановата обвивка на лекарството. — Вземи една таблетка, ще ти мина. В противен случай ще трябва да та заведе на психиатър.

5

— А сега бихте ли могли да преместите нещо? — попита Люда. Бяха се върнали в хотела.

— Не знам — каза Вячек — За това трябва да съм в специално настроение.

— И сега не сте?

— Бях, там, при магазина.

— И какво се случи?

— Не зная. Нещо се случи.

— Да — съгласи се Люда. — Нещо се случи.

Следващите дни все не успяваха да останат само двамата и трепетът в гърдите, сладко измъчващ Вячек при вида на Люда, не намираще изход. Преди заминаването английските колеги дадоха вечеря в чест на групата. Мария Петровна държа двадесетминутна благодарствена реч.

— Утре — каза Вячек, — ще бъдем в Москва.

— Да — каза Люда. — Радвам се, че се запознах с вас.

— Ще се видим ли в Москва? — попита Вячек.

— А защо? Това не е нужно на никого.

— Как така защо? — И Вячек не можа да измисли причина за среща.

Нощта в стаята, където живееха Завадовски и Вячек, премина тъжно. Вячек седеше там съвсем сам, скривайки се от спътниците си, които отидоха да скитат в нощния град, и мислеше за това, че животът може да свърши и към тридесет и пет години. Неговата скоротечност, продължителност зависят от случайни причини, които се събират в общия модел на неуспехите.

6

Сутринта Вячек и Завадовски едва не проспяха заминаването и трябваше да се приготвят много бързо. В главата и гърдите му имаше празнота, толкова обширна и кънтяща, че Вячек можеше да бъде напълнен със жито, като елеватор.

Цялата група вече чакаше в автобуса и дамите ги посрещнаха с упреци.

Мястото до Люда беше свободно, но Вячек не отиде там, а се настоем до шофьора. Той се мъчеше да си спомни как беше на латински изразът: „Така преминава земната слава“, но не можа.

Усамотението на Вячек бе прекъснато в чакалнята, защото Люда дойде при него и каза:

— Съжалявам, че стана така. Извинете ме.

Люда едва достигаше до рамото му, гласът ѝ пресекна.

— Плаках през нощта — каза тя. — Въобще аз съм си ревла.

— Не знаех — каза Вячек тихо.

— Да ви дам служебния си телефон — каза тя. — Ако искате.

— Да, разбира се — каза Вячек. — Като извадя снимките, непременно ще ви се обадя.

Съобщиха за излитането на самолета.

Те станаха заедно.

— Сега ми е по-добре — призна Люда, когато самолетът се движеше към стартовата писта.

— Ти не разбираш — каза Вячек. — Ти не разбираш, че сега за тебе аз мога да направя всичко.

Това чувства достигна чак да гърлото му. Вячек отметна глава назад, за да не се задави с него.

Властта на Вячек над предметите, над целия свят беша толкова голяма, че той би могъл с един удар да събори в Темза Уестминстърското абатство или да обърне течението на Нил. И като напук под ръка нямаше нито един предмет, с който би могло да се манипулира без страх някой да се обиди или засегне.

Самолетът замря, очаквайки сигнала за излитане. Моторите ревяха приглушено, набирайки сила, за да забучат при излитането. Вячек си представи сребърното тяло на машината, завършващо с перката на стабилизатора. Той се хвана внимателно за стабилизатора и, повдигайки самолета, го завъртя около оста му.

В салона някой ахна.

Люда погледна Вячек и видя, че на мекото му, месесто лице са се прерязали твърди скули и напрежението, овладяло Вячек, беше толкова голямо, че Люда я стегна сърцето.

— Вячек — прошепна тя, слагайки ръка на коляното му. — Вячек, не трябва... Аз ви вярвам.

Но Вячек все пак обърна самолета на триста и шестдесет градуса, постави го на място и чак след това отвори очи, усмихна се и покри с длан тънката ръка на Люда.

Задържаха излитането, докато изясняваха какво се е случило с машината. Люда даваше вид, че се сърди на Вячек, макар че я ласкаеше това, че заради нея се вършат такива безобразия.

— Само че във въздуха — умолявам, недейте — каза Люда.

— Във въздуха аз, напротив, няма да му позволя да падне — убедено каза Вячек. — С мене може да се лети даже без мотор. Ше издържа.

— Благодаря — прошепна Люда.

Докато летяха към Москва, Вячек наистина се държа прилично. Позволяваше си само малки лудории: когато стюардесата поднасяше лимонада, той накара чашката да подхвъркне от подноса и да се спусне в ръката на Люда. За щастие стюардесата беше заета и не обърна внимание на това.

— Вячек — каза Люда. — Нали обещахте!

Майката не посрещна Вячек на Шереметиево. Навярно седеше на конференцията и благородно страдаше, разкъсвайки се между любовта и дълга и поставяйки дълга малко над любовта. Никой не посрещна и Люда, и Вячек, благодарен на конференцията, я закара до къщи, продължавайки така минутите на мълчаливо щастие.

В къщи майката също я нямаше. Намери само бележка, в която се изброяваше какво да яде като първо, какво като второ и къде има компот. В бележката се изразяваше надежда, че полетът е преминал нормално и пътуването във Великобритания е дало на сина много и от познавателна гледна точка. Вячек се усмихна, четейки бележката: понякога майка му е трогателна. Той извади върху масата жълтата английска чанта — подарък за мама, единствената му покупка, и се отправи към кухнята да се занимае с обяда. И тогава се досети, че ако използва способностите си, може да революционизира скучния процес на приготвяне на храната.

Вячек довлече креслото от стаята в кухнята, постави го до вратата и се настани удобно в него. Жалко, че я няма Люда — тя би оценила това, което възнамеряваше да предприеме. Тя има чувство за хумор, което така не достига на майка му. Затова пък при нея има някои други качества в излишък.

Най-напред Вячек се съсредоточи и, без да напусне креслото, накара вратата на хладилника да се отвори. Там, на втората лавица трябва да има тенджерата със супа. Да я поставим на печката. Не, най-напред ще запалим печката. Тази работа се оказа сложна и изискваща ловкост. Най-напред кибритените клечки веднага се изсипаха от отворената от разстояние кутия. Вячек не ги събра от пода, а избра една, най-красивата, и я накара да се драска двадесет пъти, докато не се запали. Това погълна толкова енергия, че Вячек се измори и за да възстанови силите си, извика в паметта си образа на Люда. Подкрепил се по такъв начин, Вячек запали друга клечка, но се оказа, че е забравил да завърти крана за газта. При следващия опит той отначало

отвори крана, но докато успее да запали клечката, кухнята така се напълни с газ, че вместо да постави супата на печката, трябваше да отвори прозореца.

Газта гореше, хладилникът беше отворен, но от тази точка, от която Вячек ръководеше предметите, тенджерата не се виждаше. Той мислено накара всички предмети, стоящи на втората лавица на хладилника, бавно да се придвижват към вратата, но преди да се покаже бялата страна на тенджерата, на пода паднаха бурканче сметана, две краставици и, което беше най-обидно, отворена бутилка олио.

Като повдигна крак, за да не стъпи в сместа от сметама и олио, протекла като ручей към обувките му, Вячек постави супата на пачката. Да, мама беше заръчала да подправи супата с фиде. Къде ли е фидето? Обикновено стои на горната етажерка над печката. Да отвори шкафчето не беше трудно. Ето го и белия пакет. Умело маневрирайки с пакета, Вячек го накара в полет бавно да се наклони и изсипе съдържанието си в тенджерата. За съжаление, чак след това той се досети, че е взел не фиде, а сол. Наложил се да върне солта на място, макар че през това време цялата печка около тенджерата беше покрита с бял сиреж, а трошичките, попаднали в огъня, припламваха със сини искри. Като поразиисли малко дали си струва да подправя супата, след като е вече пресолена, Вячек все пак реши да доведе работата докрай, намери на етажерката пакета с фиде, но когато го сипваше в супата, не улучи и фидето се изсипа предимно на пода.

Този несполука никак не разстрои Вячек. Можеше да изпържи кюфтета. Той премести тенджерата със супата, за да освободи колелото на печката, тенджерата щеше да се пракатури, но с отчаяно усилие Вячек задържа в нея остатъците от супата и я постави на мивката. Смесеният поток от олио, сметана, фиде, бульон вече протече под креслото и като дълъг език изпълзя в коридора.

Кой знае защо Вячек се развесели. С усилие на мисълта извади от хладилника и постави на пода чинийката с кюфтетата и започна да ги мята оттам в тигана. Не винаги успешно. Едно кюфте, например, се удари в стената и залепна за нея. Още две паднаха зад печката. Затова пък останалите три попаднаха където трябва и Вячек започна да търси в хладилника масло, за да не прегорят кюфтетата.

— Вячек — каза майката. Те стоеше отзад вече пет минути, но в хазарта на играта Вячек не я забеляза. — Вячек, престани да местиш предметите!

— Мамо — зарадва се Вячек, — видя ли как го правя?

— За съжаление, да — каза майка му. Те влезе в кухнята, ката внимаваше да не стъпи в локвата и най-напред започна кой знае защо да изстъргва с нож залепналото на фаянсовата плочка кюфте. — Веднага прекрати това безобразие!

— Мамо, всичко това е древна работа — каза Вячек. — Ще го почистим за пет минути. Сега вече няма да възразяваш, нали?

— Против какво?

— Против съществуването на телекинезата?

— Не, мили, ще възразявам — каза майката. — Между другото, много благодаря за чудесната чанта! Приятно ми е, че понякога си мислил и за мене.

— Защо понякога? — Вячек отгътри креслата от кухнята и взе парцала за пода.

— Впрочем — каза майката, — ти правиш грешка.

— За какво говориш, мамо!

— Аз вече позвъних на Мария Петровна...

— Ах, вече...

Кухнята представляваше тъжна гледка — плод на хлапашко хулиганство. Вячек отбеляза това с известно учудване, като че той самият нямаше отношение към това.

— У мене предизвиква отвращение този цинизъм, с който тази млада особа се е опитала да ти завърти главата.

— За бога, мамо, престани! Аз вече не съм на десет години...

— Той не бил на десет години — повтори майката сурово и очерта кухнята с ръка. — Той не бил на десет години...

— Но нима не виждаш, че аз извърших всичко това от разстояние? Не мърдайки от мястото си?

— Всяко достижение на човешкия разум — каза майката, — има смисъл само в случай, че може да принесе полза на човечеството като цяло. Аз предполагам, че тя наистина е завъртяла твоята, за съжаление, нестабилна глава...

— Но ти нали видя?

— Надявам се, че ти никога повече няма да се заминаваш с това!

Вячек махна с ръка и излезе от кухнята. Той тъжно помисли за това, че всичките спорове с майка му завършват така, че той махва с ръка и излиза.

Като се върна в стаята, Вячек с неприязън погледна самоуверената чанта, разположила се на масата, заповяда ѝ да се махне от масата, но чантата, естествено, не се подчини. Вячек приклепна пред куфара, извади от нея шепа касетки с фотоленти. Нали обеща на Люда!

— Мамо! — викна той, — Ще отида да занеса филмите да ги проявят.

— Защо е това бързане?

— Заснех осем филма в Англия.

— Архитектурни забележителности?

— Там има всичко. И забележителности, и хора...

— Само това липсваше! В деня ма пристигането ти от чужбина! Никъде няма да ходиш!

Майката винаги поощряваше увлечението на Вячек по фотографията. Но не и сега. Тя имаше всички основания да предполага, че в дадения момент Вячек го вълнуват не историческите паметници на Лондон, а физиономията на онази особа. А това следваше да се пресече.

— Аз тръгвам — каза Вячек. И веднага му се оправи настроението. В бунта най-трудното е началото.

Майката не отговори, мълчанието ѝ беше по-красноречиво от гневен монолог.

На стълбата една съседка срещна Вячек и вместо да поздрави, се притисна към стената. Вячек не я забеляза. Той се усмихваше странно. А пред него във въздуха, подобно на ято птички, плаваха осем касетки с фотолента.

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 7 от 1981 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.